

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Евгения Николова Коцева

за

исертационния труд на докторанта на самостоятелна подготовка –

Нов български университет, Департамент „Право”,

Секция „Наказателноправни науки”

Елица Юриева Василева

на тема

„Самоубийството – наказателноправни проблеми”

Актуалността на представения дисертационен труд, посветен на самоубийството и неговите наказателноправни проблеми е много значима, предвид факта, че в българската правна литература няма публикувано досега такова обстойно монографично изследване, независимо от факта, че самоубийството като социално явление е обект на изследване от различни специалисти в продължение на много години.

От направените изследвания в дисертацията е видно, че ежедневно в страната се образуват голям брой наказателни производства по предположения факт на извършеното престъпление – подпомагане или склоняване към самоубийство (чл. 127 НК). Изследването е подкрепено със съответните статистически данни, предвид това, че умишлените самонаранявания заемат голям дял сред причините за смъртност на населението. Проучени са голям брой източници – теоретични, нормативни, съдебна практика, статистически данни и други. Тези изследвания безспорно допринасят много за практикоприложния характер на представения труд.

Дейността на докторанта като прокурор в Софийска Районна Прокуратура /СРП/ безспорно е допринесла за анализа на тази сложна за изследване материя.

Целите на дисертационното изследване са правилно дефинирани, задачите са добре систематизирани, а изводите са обосновани. Всичко това показва, че поставените цели, в голяма степен, са постигнати успешно.

Докторантът е ползвала традиционната методика за правни изследвания и по-конкретно наказателно правната. Използвани са традиционните за правната доктрина методи, като описание, анализ, сравнение, синтез, обобщение, диалектически и логически методи, а така също и исторически и сравнително правен анализ. Особено впечатление, още в самото начало на дисертацията, прави обстойния исторически преглед на явлениято самоубийство, на схващанията и оценките за самоубийството, особеностите на проявление в Древна Гърция, Древен Рим, Древна Япония, Индия, при славяни, траки и др.

Проследени са етапите на тенденциите в отношението на хората към самоубийството, участието на друго лице и правото на смърт. Анализирани са съставите на престъплението по чл.127 НК от обективна и субективна страна, подкрепено съответно със съдебна практика. Направена е съпоставка на българския материален закон с чуждия опит в областта на участието в чуждо

самоубийство, направени са редица предложения de lege ferenda.

Предвид задачите на изследването задълбочено е анализирана съдебната практика, материалния наказателен закон, разпоредбите на НПК, ЗМВР, Закона за здравето, Семейния Кодекс и др.

Включени са редица Тълкувателни решения на ВКС и Постановления на Пленума на Върховния Съд; присъди и определения на първоинстанционните и въззивните съдилища, решения на въззивните съдилища и ВКС, решения на Европейския Съд за правата на човека.

Оценка на приносите в дисертационния труд

В обобщение приемам, че изведените от докторанта научни и научно-приложни приноси са напълно актуални, като считам, че тяхното инкорпориране в законодателството ще обогати съществуващата теория и практика по отношение на този вид престъпления. Направени са редица аргументирани предложения, като по-значимите от тях са следните:

1. За първи път е представено цялостно монографично изследване, посветено на самоубийството, респективно неговите наказателно-правни проблеми.

2. Направен е изводът, че нормата на чл. 127, ал. 1 НК е конструирана, по подобие на други текстове в НК, включващи като резултат довършено деяние или опит (нап. при грабеж, придружен с убийство или опит за убийство) и с оглед на това е предложено de lege ferenda наречието „само” пред думата „опит” да отпадне в разпоредбата на чл. 127, ал. 1 НК.

3. Развити са редица аргументи за ново тълкуване на разпоредбата на чл. 127, ал. 2 НК, а именно, че „идеята на законодателя не е била да криминализира подпомагане или склоняване на невменяеми лица, както се приема в теорията, а на лица, които са психически непълноценни”.

4. Предложено е от разпоредбата на чл. 127, ал. 3 НК да бъдат заличени думите „материална или друга”.

5. Направено е предложение, употребеният в разпоредбата на чл. 127, ал. 3 НК израз „унизяване на достойнството” да се съкрати и опрости, като в него остане само думата „унизяване”.

6. Направено е предложение нормата на разпоредбата на чл. 127, ал. 3 НК да бъде опростена като се възстанови първата редакция на състава на престъплението от предходния НК.

7. Направен е и извода, че деянието по ал. 4 на досега визираната разпоредба, може да бъде извършено само при престъпна небрежност, нещо което би могло да се използва в съдебната практика.

8. Направено е предложение de lege ferenda да се включи в НК нов член 119а НК със следната редакция „За убийство, извършено по милосърдие и по настояване на убития, наказанието е лишаване от свобода от 1 до 3 години” и т.н.

Бележки и препоръки

Въпросите свързани с методиката на разследване на престъплението по чл. 127 НК неоснователно от докторантът са разгледани твърде накратко (от стр. 174 до стр. 191) в представения труд.

Отделено е внимание на версиите, които най-често се изграждат при смъртен случай, но в тази връзка, предвид предмета на доказване, няма ясно разграничение между общите и частните версии, респективно т.н. типични версии, които както е известно са задължителен елемент от съдържанието на всяка частна методика при разследването на определен вид престъпление още в началния етап на разследването. Както е известно именно те позволяват, предвид конкретната ситуация, да се планира и определи тактиката на провеждане на отделните следствени действия, които ще бъдат извършени с цел изясняване истината по делото и проверката на версиите.

Изброени са, по-нататък в изследването, използваните способности на доказване - разпит на свидетели, оглед и експертизи. В този порядък независимо от бързината, необходима за закрепване на свидетелските показания в най-близкия до събитието момент, според доктрината, като най-неотложно и първоначално следствено действие разследването трябва да започне не със събирането на свидетелските показания, а с огледа (на местопроизшествието и на трупа), като се обърне най-голямо внимание на особеностите на огледа на труп, предвид настъпилата смърт при огнестрелно нараняване, обесване, отравяне и др.

Що се касае за експертизите, които се назначават по повод извършеното самоубийство, докторантът обръща внимание само на Съдебно-медицинска експертиза на труп, Съдебно – психиатрична експертиза, Съдебно – психологична експертиза по писмени данни, а само съобщени, без съответната характеристика, са Балистична, Съдебно-химическа и Физико-химическа експертиза. С оглед значимостта на само отбелязаните, като вид, експертизи, данните за същите би могло да бъдат разширени, а не само декларативно посочени. Място в представеният труд би трябвало да намерят, предвид тяхната важност с оглед обекта на изследване, Съдебно-химическата експертиза на лекарства /инкриминирани лекарствени средства, лекарствени форми и опаковки, включително и откритите лекарствени средства върху вътрешните органи част на починалото лице/, в случаите когато смъртта е настъпила след тяхна употреба; Съдебно-химическа експертиза на наркотични вещества /доказани концентрации, които могат да предизвикат летален изход/ при установена злоупотреба с тях и пр.

Наред с посочените най-често използвани способности на доказване на престъплението по чл. 127 НК, заслужават и по-голямо внимание въпросите, отнасящи се до тактиката на разследването като напр. претърсване и изземване /особено в помещение/, предвид необходимостта от събиране на данни за личността на пострадалия и неговите особености; също провеждането на следствен експеримент, предвид необходимостта от изясняване на причините за смъртта и най-вече проверка на събраните доказателства; разпознаване на труп, предвид идентификацията на пострадалия и др.

Независимо от направените критични бележки, следва да отбележим, че дисертационният труд на Елица Юриева Василева е разработен с научна компетентност, понятийният апарат е ползван адекватно, стилът на изложението е логичен. В смисълът на проблематиката Самоубийството – наказателноправни проблеми са и представените научни публикации на докторанта (4 на брой), разкриващи многообразието на научните търсения в изследваната област.

Считам, че в представения дисертационен труд се съдържат редица научно-приложни резултати с определен принос за изследваната проблематика и че същия отговаря на структурата и съдържанието за придобиване на образователната и научна степен „Доктор”.

Предвид изложеното давам положителна оценка на дисертационния труд „Самоубийството – наказателноправни проблеми” и предлагам на Елица Юриева Василева да бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор” по професионалното направление 3.6.Право, научна специалност Наказателно право към Магистърски факултет Департамент „Право” Секция „Наказателноправни науки” – Нов български университет.

Проф. д-р Евгения Коцева